

TOIMINTA-
SUUNNITELMA

2024

TALOUDEN
TUTKIMUS
JÄ
TYÖN
JA

Labore

EST 1971

SISÄLTÖ

LABOREN TARINA	3
JOHTAJAN KATSAUS	4
TOIMINNAN PÄÄLINJAT	5
TOHTORIHAUTOMO	6
TUTKIMUSLOHKOT	7
TYÖMARKKINALOHKO	8
JULKISEN TALOUDEN LOHKO.....	10
MAKROTALOUS, ENNUSTE JA TALOUSKEHITYKSEN SEURANTA	12
VIESTINTÄ JA TUKIPALVELUT.....	14
TALOUS & YHTEISKUNTA -LEHTI.....	16
M&A-PODCAST.....	17

Laboren tarina

Yhteiskunta polarisoituu, hyvinvointivaltio on muutospaineiden keskellä, työ murroksessa, kaupungistuminen ja ilmastonmuutos jyräävät. Näissä on sekä uhkia että mahdollisuuksia. Moninaisten vaatimusten ja muutosten ristipaineessa, informaation hyökyäallon alla ihminen on usein voimaton ja eksyksissä. Informaatiota on tarjolla ähkyksi asti. Sen sijaan luotettavasta tiedosta ja syvällisistä näkemyksistä on pulaa.

Silloin kuvaan astumme me. Teemme tieteellisesti korkeatasoista ja ajankohtaista tutkimusta, joka tähtää ihmisten hyvinvointiin. Etsimme ne olennaiset aiheet, näkökulmat ja muuttujat, jotka tekevät yhteiskunnastamme tasa-arvoisemman paikan asua, elää ja yrittää. Uskomme oikeudenmukaiseen siirtymään. Suuressakin murroksessa yhteiskunnan pitää huolehtia heikoimmistaan. Taloustieteellisellä tutkimustiedolla voi todellakin parantaa maailmaa ja se tapahtuu yhteiskunnallisen keskustelun kautta.

Erehtymättömiä emme ole, tarvittaessa olemme itsemme kriitikko. Kiihkeässä yhteiskunnallisessa keskustelussa emme pelkää mennä väliin rakentamaan keskinäistä ymmärrystä ja kompromisseja – tutkimustiedolla argumentoiden. Emme räksytä emmekä puhu ohi vaan vastaamme aina asiallisesti ja selkeästi. Tutkimuksen arvo nousee, kun sen tulokset ymmärretään laajasti.

Toimintasuunnitelma 2024

Labore jatkaa toimintaansa uudistuneena. Vuoden alussa osuuskunta Tradeka liittyi Laboren taustayhteisöihin viralliseksi jäsenmaksuosuutta maksavaksi jäseneksi SAK:n ja STTK:n rinnalle. Muutos vahvistaa Laboren taloustilannetta sekä laajentaa hallituksen kokoonpanoa.

Ulkoisen rahoituksen hakupaineen keveneminen tarjoaa parantuneita mahdollisuuksia tutkimustoiminnan pitkäjänteiseen suuntaamiseen meille kaikkein luontevimpiin tutkimuskysymyksiin. Näiden kysymysten tunnusmerkkejä ovat talouspoliittinen tärkeys, akateeminen kiinnostavuus sekä tutkimusosaamisemme vahvuus kyseisessä aiheessa.

Toimintamme suunnittelua ohjaa vuosi 2024–2027 laadittu uusi strategia. Meidän perinteiset painopistealueemme ovat olleet työn taloustiede, julkistaloustiede sekä makrotaloustiede. Niillä jatketaan, mutta rinnalle ja täydennykseksi on nousemassa toimialan taloustiede.

Kuluttajien ja yleisen hyvinvoinnin näkökulma markkinoiden toimivuuteen on Laborelle luonteva teema. Toimialan tutkimus sopii tähän kokonaisuuteen erinomaisesti. Sille on myös kasvava tarve. Useilla toimi-

aloilla on meneillään kehityssuuntia, jotka koskettavat kansalaisia niin palkansaajina kuin kuluttajina. Yritysrakenteet keskittyvät, minkä seurauksena yritysten markkina-asetmat vahvistuvat. Yritysten markkinavoiman vahvistuminen nostaa tavaroiden ja palvelujen hintaa, mikä heikentää kuluttajien ostovoimaa. Myös julkiset menot saattavat kasvaa yritysten markkinavoiman kasvaessa. Yksittäisten yritysten neuvotteluasema työmarkkinoilla vahvistuu, mikä puolestaan heijastuu sopimustoimintaan. Markkinoiden toimivuus vaikuttaa myös innovointiin ja tuottavuuden kasvuun, joten sillä on myös makrotaloudellista kiinnostavuutta.

Tutkimustoiminnassamme etsimme jatkuvasti uusia lähestymistapoja ja menetelmiä. Viime aikoina hankkeissamme on käytetty lisääntyvästi niin sanottua koeasetelmallista kyselytutkimustekniikkaa. Kokemuksemme on ollut, että se täydentää hienosti laajojen rekisteriaineistojen hyödyntämistä empiirisessä tutkimuksessa. Menetelmä on kiinnostava, koska se näyttää sopivan erittäin hyvin monien Laboren kannalta kiinnostavien kysymysten tutkimiseen. Jatkamme panostustamme tällaiseen tutkimukseen.

Toimiva työyhteisö on perusta, jolle menestyksellinen tutkimustoiminta, rahoituksen haku, julkinen näkyvyys sekä vaikuttavuus rakentuvat. Noista tukipilareista pidetään edelleen huolta ja niitä pyritään vahvistamaan. Vaikka rahoitustilanne on kehittynyt myönteisesti, on tilanne edelleen vaativa. Stressiä aiheuttavia vaiheita saattaa jatkossakin olla luovassa. Kehitämme toimintatapojamme niiden ehkäisemiseksi tai ainakin lieventämiseksi. Eriytisesti siitä pidetään huolta, ettei kukaan joudu kokemaan kohtuutonta henkistä kuormitusta työssään. Panostamme jatkuvaa avoimeen vuoropuheluun. Kiinnitämme edelleen huomiota siihen, että myös vaikeita asioita voidaan ottaa matalalla kynnyksellä puheeksi työyhteisössämme. Lisäksi panostamme henkilöstön mahdollisuuksiin vahvistaa osaamistaan.

Vahva talous helpottaa työhyvinvoinnin ja laitoksen toiminnan kehittämistä. Työtä Laboren rahoituspohjan vahvistamiseksi jatketaan. Ollemme avoimia myös innovatiivisille ratkaisuille, mutta riippumattoman tutkimuksen edellytyksistä emme aio tinkiä jatkossakaan.

MIKA MALIRANTA
johtaja

Labore

Toiminnan päälinjat

Tänä vuonna jatkamme laadukkaaseen, soveltavaan tutkimukseen tähtäävää toimintaa. Laitoksen tutkimustoiminnassa yhdistyvät akateeminen kunnianhimo ja tarve tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi. Tutkimusta tehdään pääsääntöisesti empiirisiin, taloustieteen eturintaman käyttämin menetelmin työmarkkinoiden, julkisen talouden ja makrotalouden aiheista. Tieteellisen laadun varmistamiseksi tutkimukset pyritään toteuttamaan niin, että niiden tuloksia voidaan julkaista vertaisarvioituissa tieteellisissä aikakauskirjoissa.

Valtaosa tutkijoidemme työstä rahoitetaan ulkopuolisella hankerahoituksella, mikä vuoksi hankerahoituksella on oma vaikutuksensa tutkimustyön sisältöön ja laatuun. Tässä suhteessa lähitulevaisuuden kehitys näyttää lupaavalta. Tällä erää viimeiset valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN TEAS) hankkeet päättyvät alkuvuodesta rahoitusinstrumentin lakkauttamisen myötä, minkä jälkeen toimintavuoden painopiste siirtyy monivuotisiin hankkeisiin. Ne tarjoavat tutkijoille mahdollisuuden keskittyä pitkänteiseen ja tieteellisesti kunnianhimoiseen tutkimustyöhön.

Toimintavuonna päättyy Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama SustAgeable-konsortiohanke (2021–2024), jonka osana Laboren tutkijat ovat tehneet ja julkaisseet tutkimusta muun muassa Suomen eläkeuudistusten vaikutuksista. Lisäksi jatkamme Palkansaajasäätiön rahoittamaa Innovaatiot, tuottavuus ja talouskasvu -hanketta, jonka tarkoituksena on tuottaa monipuolista ja tieteellisesti korkeatasoista tietoa Suomen talouskasvun ajureista.

Vuoden alussa käynnistyy myös kaksi uutta monivuotista hanketta. Suomen Arvopaperimarkkinoiden Edistämissäätiön rahoittamassa Laboren ja Etlan yhteishankkeessa tuotetaan niin ikään uutta päätöksentekoa tukevaa tutkimustietoa Suomen tuottavuus- ja talouskasvun tekijöistä. Lisäksi Laboren ja VATT:n tutkijat osallistuvat yhdessä kasvatustieteen tutkijoiden kanssa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaan monivuotiseen hankkeeseen, jossa tarkastellaan tarveperusteisen koulutusrahoituksen vaikuttavuutta eri näkökulmista.

Sekä tutkimusrahoituksen hankinnassa että tietenkin itse tutkimustyössä Laboren tärkein voimavara on osaava, laitoksen toi-

mintaan sitoutunut henkilöstö. Myös tällä saralla kehityksemme on ollut viime aikoina myönteistä. Eläköitymisten ja muiden henkilövaihdosten värittämän turbulentin vaiheen jälkeen laitoksen henkilöstötilanne on selvästi vakautunut. Vakainainen tutkijakunta koostuu nyt pääosin tutkijanuran alku- ja keskivaiheilla olevista tohtoreista, joille on kertynyt jo näyttöjä korkeatasoisesta tutkimustyöstä. Vakinaisten tutkijoiden ohella laitoksessa työskentelee nykyisin määrällisesti sopimuksilla useita tohtori- ja maisterivaiheen opiskelijoita, jotka saavat laitokselta resursseja ja ohjausta opinnäytteiden tekemiseen. Opiskelijat antavat vastineeksi merkittävän panoksen laitoksen tutkimustoimintaan ja työyhteisöön.

Tutkijoiden työn ja laitoksen yhteiskunnallisen näkyvyyden tukemisessa tärkeä rooli on tietenkin viestintä- ja hallintohenkilöstöllä, joka ansaitsee myös suuren kiitoksen sitoutumisestaan ja uurastuksestaan. Tällaisella porukalla voimme jatkaa luottavaisin mielin kohti tulevia haasteita.

TUOMO SUHONEN
tutkimusjohtaja, tutkimusohjaaja

Labore

Tohtorihautomoto

Labore osallistuu kokoonsa nähden suurella roolilla kansalliseen taloustieteen tutkijakoulutukseen jatkamalla Palkansaajasäätiön osittain rahoittamaa tohtorihautomotoimintaa. Vuonna 2024 tohtorihautomossa väitöskirjatutkimuksen parissa työskentelee neljä jatko-opiskelijaa. Tohtorihautomon tavoitteena on kannustaa jatko-opiskelijoita suuntautumaan niille soveltavan taloustieteen aloille, joita Laboressa tutkitaan.

TUOMO SUHONEN
tutkimusjohtaja, tutkimusohjaaja

TOHTORIHAUTOMOSSA VÄITÖSKIRJAA TÄLLÄ HETKELLÄ VALMISTELEVAT

AAPO STENHAMMAR
Työmarkkinat

SAMI JYSMÄ
Julkinen talous

SANNI KIVIHOLMA
Julkinen talous

OUTI JURVANEN
Makrotalous, ennusteet
ja toimialatalous

Tutkimuslohkot

TYÖMARKKINAT

Työmarkkinoiden tutkimuksella on keskeinen asema tutkimuslaitoksemme toiminnassa. Teemme palkansaajien ja poliittisen päätöksen kannalta merkityksellisiä tutkimushankkeita. Tutkimuksen ohella tavoitteenamme on tutkimuksen ratkaisukeskeisyys ja vuorovaikutus tiedon hyödyntäjien kanssa. Empiirisissä tutkimuksissa hyödynnämme pitkälti erilaisia mikroaineistoja.

TUOMO SUHONEN

tutkimusjohtaja, tutkimusohjaaja

JULKINEN TALOUS

Julkistaloustieteessä tutkitaan julkista politiikkaa tehokkuuden ja tulojaon näkökulmasta. Tehokkuudella tarkoitetaan sitä, että otetaan huomioon ihmisten käyttäytymisen muutokset uudistuksia tehtäessä. Tulonjaolla tarkoitetaan sitä, että otetaan huomioon se, että euro pienituloiselle on tärkeämpi kuin euro suurituloiselle.

HANNU KARHUNEN

tutkimusohjaaja

MAKROTALOUS, ENNUSTEET JA TOIMIALATALOUS

Makrotaloustieteellisen ja talouspolitiikan tutkimuksen ohella makrotalouden lohko johtaa Laboren talousennusteen laadintaa ja laatii toimialakohtaisia selvityksiä. Lohkon keskeisimmät tutkimusaiheet liittyvät innovaatioihin ja talouskasvuun. Lisäksi osallistumme talouspoliittiseen keskusteluun.

ILKKA KIEMA

tutkimusohjaaja

Työmarkkinalohko

Työmarkkinatutkimuksen lohkon toimintavuoden hankkeista keskeisimpiä ovat Suomen työmarkkinoiden ja koulutusjärjestelmän tutkimus. Toimintavuonna päättyi kolme lohkon päävastuulla olevaa valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN TEAS) hanketta, joissa tarkastellaan työvoima- ja koulutustarpeeseen liittyvän ennakointitiedon laatua sekä arvioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö- ja koulutustarvetta ja maahanmuuttajien toimeentuloedellytyksen vaikutuksia. Lisäksi lohkon hankkeissa tuotetaan tietoa muun muassa työmarkkinoiden alueellisesta ja ammatillisesta koosta, opettajien työurista ja hyvinvoinnista, työttömistä tohtoreista, koulutuksen vaikutuksesta terveyteen ja hyvinvointiin sekä kehitystalous-tieteen kysymyksistä.

TYÖVOIMA- JA KOULUTUSTARPEEN ENNAKOINTI

Suomen valtionhallinnossa on tehty 1960-luvulta lähtien poikkihallinnollista työvoima- ja koulutustarpeen ennakointia, jossa on käytetty erilaisia määrällisiä ja laadullisia lähestymistapoja työ- ja koulutuspolitiikan suun-

nittelussa hyödynnettävän ennakointitiedon tuottamiseksi. Viime vuosina tähän työhön on sisällytetty yleisen tasapainon malleihin perustuvaa pitkän aikavälin toimialakohtaista työllisyyden arviointia, jonka tuloksia Opetushallituksen organisoimat työryhmät ovat jatkohyödyntäneet arvioidessaan tutkinto- ja aloituspaikkatarpeita.

Laboren tutkijat ovat mukana kahdessa keväällä 2024 päättyvässä VN TEAS -hankkeessa, jotka tuottavat tietoa työvoima- ja koulutustarpeen ennakointijärjestelmän kehittämiseksi. Toisessa näistä hankkeista Laboren Tuomo Suhonen, Milla Nyssölä ja Anna Idström tarkastelevat yhdessä Demos Helsingin tutkijoiden kanssa Suomessa tuotetun ennakointitiedon laatua päätöksenteon näkökulmasta. Keskeisinä tarkastelukohteina analyysissä ovat ennakkoinnin taustaoletusten läpinäkyvyys ja tulosten hyödynnettävyys tilanteissa, joissa ennakoitu kehitys poikkeaa toteutuneesta. Tarkastelu perustuu laajaan kirjalliseen aineistoon, joka kattaa 1970-luvulta lähtien Suomessa julkaistut keskeiset työvoima- ja koulutustarpeen ennakointiraportit.

Toisessa toimintavuonna päättyvässä hankkeessa tutkijat Tuomo Suhonen, Hannu

Karhunen, Milla Nyssölä, Anna Idström ja Juuso Villanen tarkastelevat yhdessä THL:n tutkijaryhmän kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö- ja koulutustarpeen ennakointijärjestelmää, kehittävät ennakkointimenetelmiä ja tuottavat uusia laskelmia sote-alan työvoima- ja koulutustarpeesta tulevana vuosikymmeninä. Aihetta koskevalle tutkimustiedolle on akuutti tarve Suomen väestön nopean ikääntymisen ja sote-alan kroonisen työvoimapulan takia. Laboren vastuulla olevassa osuudessa keskitytään sote-alan ennakkoinnin nykytilan kuvaamiseen ja sote-koulutustarpeen määrälliseen ennakkointiin. Hankkeessa tehdään tätä varten sotekoulutuksen saaneiden populaatiota koskevia tilastollisia tarkasteluja Tilastokeskuksen rekisteriaineistoilla.

OLESKELULUVALLA SUOMEEN TULEVIEN TOIMEENTULOEDELLYTYKSEN KEHITTÄMISVAIHTOEHDOT JA NIIDEN VAIKUTUKSET

Suomessa maahanmuuttopolitiikan keskeisenä lähtökohtana on, että työntekijän oles-

keluluvalla maahan saapuvat ulkomaalaiset kykenevät turvaamaan itse oman ja perheensä toimeentulon, eikä heistä näin ollen aiheudu kustannuksia Suomen sosiaaliturvajärjestelmälle. Tämän periaatteen toteutuminen varmistetaan ulkomaalaislakiin (301/2004) sisältyvällä nk. toimeentuloedellytyksellä.

Suomessa ollaan uusimassa ulkomaalaislakia. Sitä varten tehdyn ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen esiselvityshankkeen mukaan ulkomaalaislain keskeisin uudistamistarve koskee oleskelulupajärjestelmää. Ulkomaalaislain ja siihen sisältyvän toimeentuloedellytysten uudistustyötä varten tarvitaan tutkimukseen perustuvaa tietoa toimeentuloedellytyksen kehittämisvaihtoehdoista ja niiden potentiaalisista vaikutuksista.

Tutkijoiden Merja Kauhasen, Milla Nyysölän, Ohto Kannisen, Sanni Kiviholman, Lauro Carnicellin, Jeremias Niemisen ja Eetu Isotalon toteuttama VN TEAS -hanke vastaa tähän tietotarpeeseen. Hankkeella on kolme päätavoitetta, joista ensimmäinen on tuottaa tietoa siitä, millaisilla vaihtoehtoisilla malleilla voitaisiin toteuttaa periaatetta turvatusta toimeentulosta. Toiseksi tavoitteena on tutkia, miten turvatus toimeentulon periaatteen kehittämisvaihtoehdot vaikuttaisivat maahanmuuttajien halukkuuteen muuttaa maahan pysyvämmiin. Kolmantena tavoitteena on tarkastella toimeentuloa koskevan peruseriaatteen muutosten taloudellisia

ja yhteiskunnallisia seurauksia huomioiden asumisperusteinen sosiaaliturva ja kestävyysvaje.

Hankkeessa hyödynnetään Tilastokeskuksen rekisteriaineistoja tulorajojen muutosten vaikutusten tarkasteluun. SISU-mallin avulla tuotetaan laskelmia keskimääräisistä erilaisten maahanmuuttajaryhmien maksamista veroista ja saamista tulonsiirroista sekä palveluista, minkä avulla voidaan arvioida eri tulorajojen tuottamien maahanmuuttajamäärien fiskaalisia vaikutuksia. Vuonna 2023 käynnistynyt hanke valmistuu tämän vuoden keväällä.

TYÖVOIMAN LIIKKUVUUDEN SEKÄ TYÖMARKKINOIDEN ALUEELLISEN JA AMMATILLISEN KOHTAANNON KEHITYS SUOMESSA

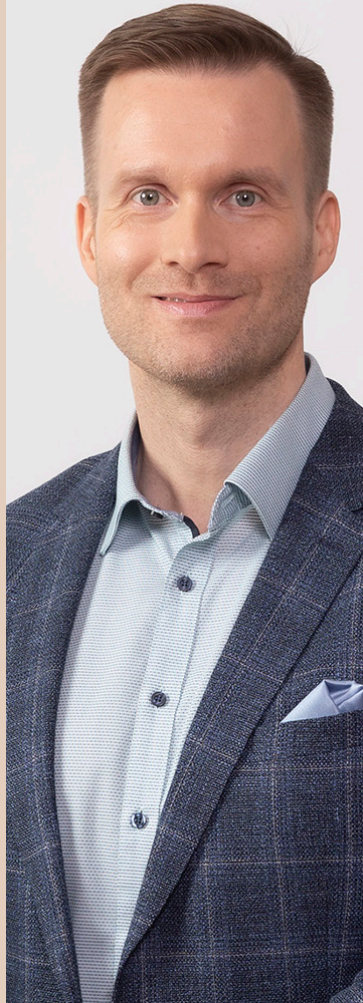
Viime vuosina ongelmat työvoiman kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamisessa ovat lisääntyneet. Poliittikkatoimien kohdentamiseksi on tärkeää ymmärtää, missä määrin työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat johtuvat työvoiman puutteellisesta liikkuvuudesta alueiden tai ammattien välillä. Perinteisesti alueellista ja ammatillista kohtaanto-ongelmaa on mitattu indekseillä, jotka olettavat työntekijöiden hakevan töitä ainoastaan oman työmarkkinansa, kuten kunnan tai ammattiryhmän, sisällä. Ongelmana näissä

tarkastelutavoissa on tulosten herkkyyden oletetun työmarkkinan laajuuden suhteen, eivätkä ne myöskään sovellu hyvin alueellisen ja ammatillisen kohtaanto-ongelman yhtäaikaiseen tarkasteluun.

Laboren tutkijat Tuomo Suhonen, Merja Kauhanen ja Veikko Uusitalo toteuttavat yhdessä VATT:n Annika Nivalan kanssa Talouspolitiikan arviointineuvoston rahoittaman tutkimuksen, jossa tarkastellaan alueellisen ja ammatillisen kohtaanto-ongelman sekä työmarkkinoiden kireyden kehitystä Suomessa vuosina 2006–2021. Tutkimuksessa käytetään viimeaikaisessa kirjallisuudessa esitettyjä lähestymistapoja, joissa työvoiman sallitaan liikkuvan alueiden ja ammattien välillä empiirisen aineiston pohjalta estimoidun liikkuvuusmallin mukaisesti ja jotka näin ollen perustuvat löyhempiin taustaoletuksiin kuin perinteiset lähestymistavat. Hankkeen tulokset julkaistaan Talouspolitiikan arviointineuvostolle kirjoitettavassa taustaraportissa vuoden 2024 aikana.

TUOMO SUHONEN
tutkimusjohtaja, tutkimusohjaaja

Julkisen talouden lohko

Uusi vuosi etenee niin uusien kuin jo käynnissä olevien tutkimushankkeiden ympärillä. Alkuvuodesta 2024 käynnistyy monivuotinen tutkimushanke, joka tutkii päiväkotien ja koulujen tarveperusteisen rahoituksen vaikutuksia. Työehtosopimuksia, saatavuusharkintaa, tulo- ja varallisuusero- mittareita, sekä aikuiskoulutuskokeiluita koskevat tutkimushankkeet edistyvät suunnitellusti.

TARVEPERUSTEISEN RAHOITUKSEN VAIKUTUKSET

Taloustieteellisen tutkimuskirjallisuuden valossa koulutusresursseilla on suuri yhteiskunnallinen merkitys, ja tarveperusteisen rahoituksen myöntäminen voidaan näin nähdä tehokkaana keinona ehkäistä eriarvoistumiskehitystä. Jani-Petteri Ollikainen, Hannu Karhunen ja Tuomo Suhonen ovat mukana käynnistyvässä opetus- ja kulttuuriministeriön hankkeessa (tutkimuskonsortion muodostavat Tampereen yliopisto, Turun ja Itä Suomen yliopistot sekä VATT), jossa pyritään selvittämään avustusten

kohdentumista ja vaikuttavuutta. Tutkimus kohdistuu Suomen kaikkiin kuntiin alkaen vuodesta 2009, jolloin rahoitusta alettiin myöntää eri kunnille. Laboren osuus keskittyy etenkin vaikuttavuusanalyysiin kvasi-kokeellisia empiirisiä menetelmiä käyttäen. Tutkimushankkeen väliraportti ilmestyy 2025 ja hanke päättyy 2027.

TYÖEHTOSOPIMUSTEN VAIKUTUKSET PALKKOIHIN JA TYÖLLISYYTEEN SUOMESSA

Toni Juuti (yhdessä Petri Böckermanin, Tuomas Kososen ja Kasperu Kuuskosken kanssa) tutkii työehtosopimusten yhteyttä työllisyyteen sekä tulojen jakautumiseen ja niiden kehittymiseen yli ajan. Tutkimushankkeessa kuvataan ammatillista järjestäytymistä ja työehtosopimusten yleissitovuuden kattavuutta ja näiden kehittymistä pitkällä aikavälillä. Samalla pyritään luomaan mittareita työehtosopimusten vaikutuksille palkkojen jakautumiseen ja työllisyyteen.

Hankkeessa keskitytään myös tutkimaan kuinka työehtosopimukset vai-

kuttavat yritysten toimintaan. Yritysten näkökulmasta korkeat palkankorotukset muodostavat merkittävän kustannuserän. Siksi on kiinnostavaa tutkia erisuuruisiin työehtosopimuksiin sisältyvien palkankorotusten vaikutuksia yritysten voitollisuuteen, investointeihin, velkaantumiseen, konkurssiriskiä ja sijaintipäätöksiin.

Projekti käynnistyi jo vuonna 2020. Työehtosopimustietokannan rakentaminen alkoi vuonna 2021 ja nyt työehtosopimukset on saatu yhdistettyä laajoihin yksilötason rekisteriaineistoihin. Tämän vuoden aikana saadaan varmistettua, että työehtosopimuksissa sovitut taulukkopalkat ja palkankorotukset kohdistuvat täsmällisesti.

KOKEELLINEN TUTKIMUS PYRKII LÖYTÄMÄÄN VAIKUTTAVIA TOIMENPITEITÄ

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (JOTPA) valitsi vuonna 2022 Etlan ja Laboren suunnittelemaan ja tutkimaan satunnaistettujen kokeilujen vaikutuksia. Nämä kokeilut käynnistyivät vuoden 2023

alussa. Ensimmäisessä kokeilussa yritetään kannustaa pelkän peruskoulun varassa olevia henkilöitä koulutukseen kirjeitse lähetettävän informaation avulla. Toisessa kokeilussa selvitetään intensiivisemmän työpaikoille kohdistuvan hakevan toiminnan vaikutusta jatkuvaan oppimiseen.

Hankkeen toteutuksesta vastaavat Jani-Petteri Ollikainen, Hannu Karhunen ja Tuomo Suhonen yhdessä Etlan Hanna Virtasen, Krista Riukulan ja Antti Kauhasen kanssa. Hanke pyrkii tuottamaan luotettavaa tutkimustietoa siitä, voiko julkinen valta nostaa perusasteen koulutuksen varassa olevien osallistumista koulutukseen ja näin lopulta parantaa henkilöiden työmarkkinamenestystä ja hyvinvointia. Hankkeet käynnistyivät vuonna 2023 ja ovat monivuotisia. Vuoden 2024 aikana kokeiluista päästään näkemään alustavia tuloksia ja hankkeesta julkaistaan ensimmäinen väliraportti.

SAATAVUUSHARKINNAN VAIKUTUKSET

Saatavuusharkinta on eräs politiikkaelementti, joka voi vaikuttaa merkittävästi työvoiman saatavuuteen, mutta myös laajemmin työmarkkinoiden eri toimijoihin. Hankkeessa hyödynnetään saatavuusharkinnassa tehtyjä alue- ja ammattikohtaisia

muutoksia, jotka muuttuvat yli ajan. Tutkijoiden eri alueilta keräämät tiedot yhdistetään monipuolisiin henkilö- ja yritystason rekisteritietoihin. Tutkimushanke tuottaa niin yksilötason kuin yritystason tuloksia. Hankkeen toteutuksesta vastaavat Ohto Kanninen, Hannu Karhunen ja Sanni Kiviholma yhdes-

sä TY:n Jeremias Niemisen kanssa. Ensimmäiset julkaistut tutkimustulokset ovat odotettavissa vuoden 2024 aikana.

HANNU KARHUNEN
tutkimusohjaaja

Kuva: Cedric Franchetti, Pixabay.

Makrotalouden, ennusteiden ja toimialatalouden lohko

Makrotaloustieteellisen ja toimialatutkimuksen ohella lohko johtaa Laboren talousennusteen laadintaa sekä laatii toimialakohtaisia selvityksiä ja toimialaennusteita. Lohkon keskeisimmät tutkimusaiheet liittyvät innovaatioihin ja talouskasvuun. Makrolohkon tutkimuksissa niitä tarkastellaan useista eri perspektiiveistä, ensisijaisesti yksittäisiä yrityksiä ja henkilöitä kuvaavia mikrotason aineistoja hyödyntäen, mutta myös teoreettisemmin, mm. innovaatioperustaisen kasvuteorian mallien avulla.

TALOUSENNUSTE

Julkaisemme kuluvaan vuoden aikana talousennusteen kahdesti, huhtikuussa ja syyskuussa. Kesällä ja vuoden lopulla julkistetaan lisäksi lyhyt ennustearvio. Viime vuosien tapaan ennustetyössä painotetaan kvantitatiivisen suhdanne-ennusteen ohella erillistekstejä, joissa tarkastellaan mm. työmarkkinoita ja julkista taloutta. Syksyllä

julkaistaan myös syyskuun ennusteeseen perustuvat esimerkkiperhelaskelmat, joissa seurataan seitsemän kuvitteellisen perheen tulojen, verojen ja veronluontoisten maksujen sekä ostovoiman kehitystä.

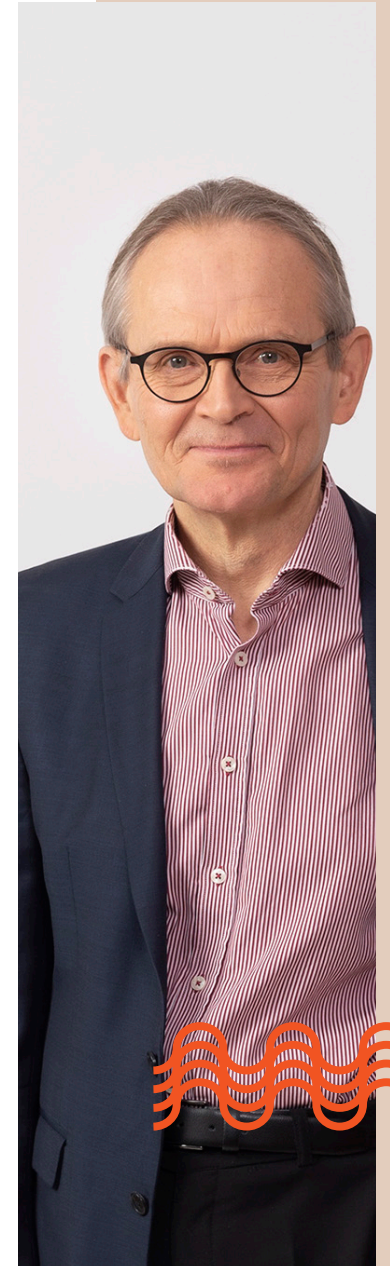
Juho Koistinen siirtyi Laboren ennustepäällikön tehtävään kuluvaan vuoden alussa. Ennusteryhmän muut jäsenet ovat Paolo Fornaro, Ilkka Kiema, Essi Lindberg, Mika Maliranta, Aila Mustonen, Veera Nippala ja Jani-Petteri Ollikainen. Talousennusteessa hyödynnetään kansantalouden tilinpidon mukaista ennustekehikkoa ja Laboren omia ennustemalleja.

Laboren ennustepäällikkö on aiemmin yleensä myös johtanut makrotalouden, ennusteiden ja toimialatalouden tutkimuslohkoa. Uudessa tilanteessa, jossa Juho Koistinen toimii Laboren ennustepäällikönä, mutta lohkoa johtaa tutkimusohjaaja Ilkka Kiema, ennustetoiminnan metodologiselle kehitykselle aiotaan asettaa entistä kunnianhimoisempia tavoitteita.

Juho Koistinen tutkii kuluvaan vuonna ennustemenetelmiä, joita käytetään suurten informaatiomassojen prosessointiin ja jotka ennakoivat epätavanomaisia talouden käännteitä perinteisiä malleja tehokkaammin. Tutkimuksessa kehiteltävien mallien ilmeisin sovellus löytyy Laboren omasta ennustetoiminnasta, mutta sillä on myös yleisempää relevanssia Suomen ja muidenkin maiden talouskehityksen ennustamiselle.

TOIMIALAENNUSTE JA TOIMIALAKATSAUKSET

Laboren (ent. Palkansaajien tutkimuslaitos) vuosittaisen toimialaennusteen laadinta käynnistettiin muutaman vuoden tauon jälkeen uudelleen vuonna 2021. Kuten edellisinäkin vuosina, kuluvaan vuonna toimialaennusteessa tarkastellaan kattavasti yksityisen sektorin päätoimialojen suhdannenäkymiä. Ennusteeseen sisällytetään myös erillistekstejä, joissa käsitellään laa-

jemmin ja syvällisemmin ennustetta rahoitavien liittojen kannalta relevantteja erityiskysymyksiä. Toimialaennusteesta vastaa tutkija Veera Nippala.

Lohkolla laaditaan myös yksittäisiä toimialoja yksityiskohtaisemmin tarkastelevia katsauksia. Kuluvana vuonna makrolohko laatii yhteistyössä Etlatieto Oy:n kanssa elintarviketeollisuutta sekä sen toimintaympäristöä ja tulevaisuudennäkymiä koskeva selvityksen, jota hyödynnetään osana alan työmarkkinajärjestöjen käymää TYÖ2030-ohjelman mukaista tulevaisuusvuoropuhelua.

TUOTTAVUUSLAUTAKUNTA

Valtiovarainministeriön yhteydessä toimiva tuottavuuslautakunta seuraa Suomen talouden tuottavuutta ja kilpailukykyä. Se julkaisee niiden kehitystä kuvaavan raportin myös kuluvana vuonna. Tutkimusohjaaja Ilkka Kiema on valittu edustamaan lautakunnassa Laborea tänä vuonna päättyväksi kolmivuotiskaudeksi, ja myös johtaja Mika Maliranta kuuluu siihen. Raportin laadinnassa Ilkka Kieman työtehtävien yhdeksi osa-alueeksi on vakiintunut sopimuspalkkojen ja liukumien toimialoittainen seuranta.

INNOVAATIOT, TUOTTAVUUS JA TALOUSKASVU

Vuonna 2023 Laboressa käynnistettiin Pal kansaajasäätiön rahoittama laaja tutkimushanke ”Innovaatiot, tuottavuus ja talouskasvu”. Hankkeessa tarkastellaan innovaatioita ja talouskasvua useista eri perspektiiveistä, ja sen keskiössä on tuottavuuskehityksen tarkastelu yritystason aineistojen avulla.

Hanke kytkee Laboren kolmen tutkimuslohkon tutkimusaiheita ja tutkijoita toisiinsa. Vuonna 2024 makrolohkon tutkijat tarkastelevat hankkeen piirissä muun muassa vihreän siirtymän etenemisvauhtiin vaikuttavia tekijöitä, innovatiivisten kasvumallien tasapainon määrittämiseen liittyviä ongelmia sekä johtamisen laadun vaikutuksia henkilöstön palkkoihin ja tuottavuuteen.

YRITYSRAHOITUKSEN SAATAVUUS JA TUOTTAVUUSKEHITYS SUOMESSA

Tämä Etlan kanssa yhdessä toteutettava tutkimushanke tarkastelee yritysten rahoitusedellytyksiä, ulkoisen rahoituksen saatavuuden merkitystä tuottavuuskehitykselle sekä pitkän aikavälin talouskasvun tekijöitä Suomessa. Laboren toteuttamassa hanke-

osiossa arvioidaan Suomen tuottavuuskehitystä, sekä siihen aiemmin vaikuttaneita ja siihen tulevaisuudessa vaikuttavia tekijöitä olemassa olevan tutkimuskirjallisuuden valossa ja tilastoaineistojen avulla. Huomion kohteena ovat myös rahoituksen saatavuus ja luottorajoitteet, jotka voivat pienentää etenkin innovatiivisten nuorten ja pienten yritysten mahdollisuuksia tuottavuusparannuksiin.

Hankkeessa tehdään yritystason aineistoihin perustuvia tarkasteluja ja myös maavertailuja, joihin yhden lupaavan lähökohdan muodostavat OECD:n tiede-, teknologia- ja innovaatio-osaston (STI) mikroaineistohankkeet (DynEmp ja MultiProd). Näissä hankkeissa on tehty ja tehdään monipuolisia innovaatiotoimintaan kytkeytyviä analyysejä, joissa käytetään vertailevasti eri maiden yritysaineistoja sekä yhdistettyjä yritys-työnantaja-aineistoja, ja alustavan suunnitelman mukaan nyt käynnistettävässä hankkeessa tehdään muun muassa vastaavia analyysejä suomalaisilla aineistoilla.

ILKKA KIEMA
tutkimusohjaaja

Viestintä ja tukipalvelut

Vuonna 2024 työ Laboren talous- ja tutkimusviestinnän kehittämisen parissa jatkuu. Vahvistamme laitoksen brändiä ja tunnettavuutta. Viestimme valmistumassa olevista tutkimuksista hyvissä ajoin. Parannamme myös tutkimuksen vaikuttavuutta tarjoamalla tutkimusnäyttöä yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kasvatamme vaikuttavuuttamme ylläpitämällä vanhoja ja rakentamalla uusia verkostoja. Tarjoamme erityisesti uusia ja nuoria asiantuntijoitamme aktiivisesti mediassa käytävään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tuemme edelleen koko henkilöstön viestintävalmiuksia tehdä itse vaikuttavaa asiantuntijaviestintää.

TUTKIMUS ON MYÖS VIESTINTÄÄ

Laboressa työskentelee keskimäärin 26 henkilöä, joista valtaosa on taloustieteen tohtoreita. Eräs tärkeimmistä tavoitteistamme on asiantuntijoidemme tukeminen yleistajuisessa tutkimusviestinnässä. Sparraamme ja valmennamme henkilöstöämme sekä mediaesiintymisessä että kirjoitustussa viestinnässä. Kun kommunikoidaan

politiikkarelevanttia tutkimusta eteenpäin, on huomioitava tutkimuslaitoksen useat kohderyhmät. Suurelle yleisölle viestittäessä oman tutkimuksen tulosten ja johtopäätösten kiteyttäminen kiinnostavalla tavalla erottuvaksi viestiksi asiapitoisuudesta tinkimättä on taito, jossa haluamme tutkimuslaitoksena kehittyä jatkuvasti.

TAPAHTUMAT JA UUDET AVAUKSET

Niin perinteisessä mediassa kuin sosiaalisessa mediassa käydään hurjaa taistoa siitä, kenen viesti tavoittaa oikean median ja sitä kautta suuren yleisön ja päättäjät. Tutkimuslaitoksen luonnollisena intressinä on puolustaa korkeatasoisen ja riippumattoman tieteen asemaa yhteiskunnallisessa keskustelussa ja erityisesti poliittisessa päätöksenteossa. Haluamme tehdä hyvää viestintäyhteistyötä muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa ja etsimme aktiivisesti uusia tapoja viestiä ja mitata onnistumistamme.

Järjestämme erilaisia tapahtumia tutkimusten julkaisujen yhteydessä ja pyrimme niiden avulla saavuttamaan tutkimukselle

mahdollisimman laajan ja vaikuttavan kohdeyleisön.

VISUAALISUUS TUTKIMUSVIESTINNÄSSÄ

Panostamme visualisointiin ja yleistajuistamiseen. Etsimme keinoja saattaa viestimme kuuluville sekä visualisoinnin ja mahdollisuuksien mukaan myös animaatioin ja audiovisuaalisin keinoin.

SISÄISEN VIESTINNÄN KEHITTÄMINEN

Etätö on kiinteä osa työkuultuuriamme eli olemme jo usean vuoden ajan toimineet hybridimallilla. Erityisesti uusien työntekijöiden kohdalla on kuitenkin tärkeää panostaa työyhteisöön kiinnittymiseen. Jatkamme viestinnässä henkilöstön tukemista yhteisten, jatkuvasti uudistuvien viestintävälineiden ja -käytäntöjen omaksumisessa. Päivitämme sisäisen viestinnän järjestelmiämme ja pyrimme tuomaan tärkeät tiedot nykyistä helpommin koko henkilöstön saataville.

Vaikka työyhteisömme hyvinvointi on tutkitusti korkealla tasolla, on yhteisöllisyydestä ja jaksamisesta huolehdittava systemaattisesti jatkossakin. Työyhteisön arvojen ja toimintaperiaatteiden sisäistäminen on jatkuvaa vuorovaikutusta, jonka puolesta työskentelemme määrätietoisesti.

VIESTINNÄN SUUNNITTELU

Laadimme tutkimuslaitokselle viestintäsuunnitelman, joka tukee vuoden 2024 alusta alkaneen strategiakauden tavoitteita. Vuonna 2024 rekrytoimme kaksi korkeakouluharjoittelijaa viestintään, yhden keväälle ja toisen syksyille. Toivomme harjoittelijoiden tuovan raikkaita ideoita ja lisäresursssia, jotka auttavat myös Laboren viestintää kehittymään.

ESSI LINDBERG
viestintäpäällikkö

Kuva: Lissa Redfern, Pixabay

Talous & Yhteiskunta -lehti

Talous & Yhteiskunta -lehden (T&Y) toimitus on työskennellyt vuoden 2024 alkaessa yhden vuoden uudella kokoonpanolla. Toimitukseen kuuluvat lehden tuottaja Tuomo Tamminen, päätoimittaja Mika Maliranta sekä Essi Lindberg ja Aila Mustonen. Ensimmäinen vuosi on mennyt paitsi lehteä tehdessä myös rutiineja luodessa. Tämä työ jatkuu vuonna 2024, ja rutiinien lisäksi pystymme koko ajan miettimään enemmän lehden kehittämistä myös pitkällä aikajänteellä.

T&Y on saanut menneen vuoden aikana hyvää palautetta niin tutkijakunnalta, päättäjiltä kuin muiltakin lukijoilta. Myös toimituksessa on ollut hyvä henki ja tekemisen meininki. Voimme päätellä lehden olevan tukevalla perustalla: tutkijoiden kirjoitusten ja journalismin yhdistäminen yleistajuisella tavalla tuntuu olevan hyvä konsepti. Vuonna 2024 tavoitteenamme on saada lehdelle lisää lukijoita niin verkossa kuin printissäkin. Tämä työ ei valmistu vuodessa tai kahdessa tai ylipäänsä tule ikinä valmiiksi, mutta se tulee olemaan yksi keskeisimmistä prioriteeteistamme. Hyvät jutut eivät riitä: niillä

täytyy olla myös lukijoita. Harkinnassa olevia keinoja uusien lukijoiden saamiseksi ovat ainakin synergiaetujen hakeminen suosiotaan kasvattaneen M&A-podcastin kanssa, opiskelijayhteistyö ja some-markkinointi.

Alkuvuodesta 2024 kilpailutamme lehden painotyön. Edellisen kerran tämä on tehty vuonna 2020, joten on hyvä aika katsoa, mikä on hintataso kireästi kilpailluilla markkinoilla.

Vuonna 2024 Talous & Yhteiskunta ilmestyy tuttuun tapaan neljä kertaa. Numeroiden teemat ovat valoisa tulevaisuus, tieteen luotettavuus, terveystaloustiede ja kansainvälistyminen. Lehteen on edelleenkin ollut varsin helppoa saada kirjoittajiksi alojensa kärkinimiä niin tieteen, politiikan kuin journalismin saroilta. Tavoittemme samaa jatkossa. Konkarien lisäksi pyrimme kuitenkin tarjoamaan tilaa myös nuorille tekijöille.

Uutena palstana lehdessä aloittaa vuoden ensimmäisessä numerossa Tiivistelmä. Siinä esitellään yleistajuisesti jokin kansainvälinen taloustieteen huippututkimus: miten se on tehty, millaista uutta tietoa se on tuo-

nut ja miten se voi viedä tiedettä eteenpäin. Palsta jatkaa T&Y:n pyrkimystä avata paitsi tutkimustuloksia myös tutkimusmenetelmiä ja näin kehittää lukijoidensa tiedelukutaitoa.

TUOMO TAMMINEN
T&Y-lehden tuottaja

M&A-podcast

Mika Maliranta ja Matti Apunen ovat tehneet talouspoliittisia podcastejä jo vuodesta 2017 lähtien. Ensin ne kulkivat nimellä SPAM, sitten A/M, ja nyt Laboren kotipesässä vuodesta 2021 alkaen nimellä M&A. Ohjelmassa vierailee eturivin ekonomisteja, joiden kanssa käsitellään taloustieteen löydöksiä ja huippuhetkiä. Podcast on tarkoitettu kaikille niille, jotka ovat kiinnostuneita taloustieteen vaikutuksista lähiympäristöönsä. Se on ilmestynyt joka kolmas perjantai ja on ladattavissa useimmista suoratoistakanavista ja Laboren nettisivuilta.

Sarjan suosio on ollut jatkuvassa kasvussa. Vuonna 2023 kuuntelukertoja oli yli 100 000 kaikki alustat yhteen laskien. Panostamme markkinointiin, jotta kasvu jatkuu.

M&A:sta on kehittynyt yhä tärkeämpi Laboren talouspoliittisen keskustelun kanava. Tällä tavalla se täydentää T&Y-lehteä ja muita Laboren viestintäkanavia. M&A:ta rahoitetaan Palkansaaajasäätiön tuella. M&A:n täydennykseksi ja sen toiminnan rahoittamiseksi on myös perustettu sisarpodcast M&A&X. Nämä podcastit tehdään yhteistyökumppanien rahoituksella. Toteutus tapahtuu kuitenkin journalistisia ja tutkimuksellisia

periaatteita noudattaen. Se tarkoittaa, että M&A&X:ilta voi tilata kysymyksiä, pohdintaa ja analyysiä, mutta siltä ei voi ostaa valikoituja tuloksia, vastauksia tai johtopäätöksiä.

M&A voi jatkaa aikaisempaa vakaammalta rahoituspohjalta taloustieteen tutkimus-

ten selkosanoitusta sekä talouspoliittista debattia entiseen tyyliin: tosissaan faktojen pohjalta mutta ei aina täysin vakavana.

MIKA MALIRANTA
johtaja

Kuva: Peter H, Pixabay.

